

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 listopada 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że W. G. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, tj. emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu od 4 do 20 grudnia 2017 r. r. jako zleceniobiorca u płatnika składek Oddział (...) w Ł. z siedzibą w Ł. oraz, że z wymienionego tytułu miesięczna podstawa wymiaru składek wynosi za miesiąc grudzień 2017 r. na : ubezpieczenie emerytalno – rentowe 5 600,00 zł , ubezpieczenie wypadkowe 5 600,00 zł oraz ubezpieczenie zdrowotne 4 969,44 zł.

W uzasadnieniu ZUS argumentował, że postępowanie kontrolne wykazało, że przedłożona umowa cywilnoprawna zawarta na okres od 4 do 20 grudnia 2017 r. pomiędzy ww. płatnikiem składek , a W. G. , której przedmiotem było sporządzenie redakcji językowej publikacji zamawiającego pt. „ Archiwa – Historia – Pamięć. Bilans 15 lat działalności Instytutu Pamięci Narodowej”, nie jest umową o dzieło, ale umową o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego o zleceniu. Organ rentowy podniósł m.in., iż umowa miała być wykonywana z należytą starannością, używana w umowie terminologia jest charakterystyczna dla umowy zlecenia, wykonywane czynności były wtórne do tekstu, tekst nie miał indywidualnego charakteru, nie oddawał cech twórcy, nie powstał odrębny utwór, czynności miały charakter powtarzalny. Zakład Ubezpieczeń Społecznych jednocześnie zaznaczył, że płatnik składek nie zgłosił W. G. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego w okresie od 4 do 20 grudnia 2017 r., a także nie dokonał wyrejestrowania W. G. z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego od następnego dnia po wygaśnięciu umowy.

/decyzja k. 7-10 akt ZUS/

Odwołanie od ww. decyzji złożył płatnik składek wnosząc o jej zmianę i uznanie, że ubezpieczona nie podlegała z tytułu zakwestionowanej umowy o dzieło obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu we wskazanym w skarżonej decyzji okresie, a także o zasądzenie kosztów postępowania sądowego, w tym ewentualnych kosztów zastępstwa procesowego.

/odwołanie k. 3 – 6/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie.

/odpowiedź na odwołanie k. 13 – 15 odwrót/

Na rozprawie w dniu 15 października 2019 r. , bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku , pełnomocnik odwołującego płatnika oraz zainteresowany poparłi odwołanie, pełnomocnik ZUS wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w wysokości 180 zł.

/protokół rozprawy k.47/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 4 grudnia 2017 r. odwołujący się - płatnik składek – Oddział Instytutu Pamięci Narodowej – Komisją Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Ł. z siedzibą w Ł. zawarł jako zamawiający z zainteresowanym W. G. jako wykonawcą umowę o dzieło nr (...), zgodnie z którą :

1. wykonawca zobowiązał się do sporządzenia redakcji językowej publikacji zamawiającego pt. „ Archiwa – Historia – Pamięć. Bilans 15 lat działalności archiwalnej Instytutu Pamięci Narodowej” (red. J. Bednarek , R. Leśkiewicz , P. Perzyna) liczącej 30 arkuszy wydawniczych , bez ingerencji w treść merytoryczną tekstu.

2. wykonawca wykona czynności określone w ust. 1 poprzez komputerowe naniesienie poprawek w tekście dostarczonym przez zamawiającego, w formie zapisu elektronicznego, na płycie CD lub drogą mailową.

3. wykonawca przekaże sporządzoną korektę w formie zapisu elektronicznego, na płycie CD lub drogą mailową, na adres wskazany w § 3 ust. 2, na podstawie protokołu odbioru, którego wzór stanowi załącznik nr 1 do umowy.

4. wykonawca zobowiązał się w szczególności do:

1) poprawy błędów interpunkcyjnych, stylistycznych, ortograficznych, frazeologicznych itp.,

2) ujednoczenia stosowania znaków: dywiz, półpauza, pauza

3) sprawdzenia pisowni obcych nazw, nazwisk i imion,

4) ujednoczenia skrótów i odsyłaczy stosowanych w tekście

5) korekty aparatu naukowego tj. przypisów oraz ujednoczenia zapisu bibliograficznego

6) korekty tekstu głównego, bibliografii, tabel i innych materiałów dodatkowych (aneksy, indeksy, materiały źródłowe).

5. czynności określone w ust. 4 pkt. 4-6 wykonawca zobowiązał się wykonać zgodnie z „Instrukcją wydawniczą”, stanowiącą załącznik nr 2 do Zarządzenia nr 41/11 Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z dnia 12 października 2011 roku w sprawie sposobu prowadzenia działalności wydawniczej w Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zmienionego zarządzeniem Prezesa nr (...) z dnia 29 października 2015r., która stanowi załącznik nr 2 do niniejszej umowy.

Wykonawca oświadczył, że dysponuje wiedzą zawodową, doświadczeniem i kwalifikacjami niezbędnymi do należytego wykonania przedmiotu umowy i nie istnieją żadne przeszkody prawne oraz faktyczne utrudniające lub uniemożliwiające mu wykonanie przedmiotu umowy.

Wykonawca zobowiązał się do wykonania umowy z należytą starannością (gwarantował należytą staranność), zasadami sztuki, etyką zawodową, zachowaniem spójności słownictwa, zwrotów językowych i form gramatycznych oraz nazewnictwa zgodnych z terminologią obowiązującą dla naukowych tekstów historycznych, a także zgodnie ze wskazówkami i uwagami zgłoszonymi przez zamawiającego.

Wykonawca nie mógł powierzyć wykonania przedmiotu umowy osobie trzeciej pod rygorem odstąpienia od umowy.

Zgodnie z umową zamawiający zobowiązał się przekazać wykonawcy w formie elektronicznej na płycie CD lub drogą elektroniczną na adres e-materiały niezbędne do wykonania przedmiotu umowy, w dniu zawarcia umowy, a wykonawca zobowiązał się nie później niż w terminie 15 dni roboczych od dnia przekazania materiałów do przekazania zamawiającemu poprawionego tekstu w formie elektronicznej na wskazany adres (...) w celu przeprowadzenia rewizji redakcji. Zamawiający zobowiązał się, że w terminie 20 dni roboczych od dnia przekazania tekstu dokona jego rewizji przeprowadzonej redakcji pod kątem wykonania zgodnie z zakresem umowy, a w przypadku, gdy w wyniku przeprowadzonej przez zamawiającego rewizji w terminie 20 dni, zaistnieje konieczność dokonania zmian w poprawionym tekście, wykonawca zobowiązany będzie do uwzględnienia zgłoszonych poprawek oraz do wydania zamawiającemu poprawionego tekstu publikacji, w ciągu 2 dni roboczych od zgłoszenia poprawek. W przypadku uchybienia przez wykonawcę ww. terminowi zamawiający może według swego wyboru od umowy odstąpić bez wyznaczenia terminu dodatkowego do usunięcia wad albo wyznaczyć wykonawcy termin dodatkowy nie dłuższy niż 1 dzień roboczy do usunięcia wad i po bezskutecznym jego upływie od umowy odstąpić. Strony ustaliły, że dokumentem potwierdzającym należyte wykonanie przedmiotu umowy i jego przyjęcie przez zamawiającego jest protokół odbioru

podpisany przez obie strony umowy, który stanowi podstawę do wystawienia faktury przez wykonawcę za wydany zamawiającemu przedmiot umowy.

Strony ustaliły, że za wykonanie redakcji językowej 30 arkuszy wydawniczych tekstu, o którym mowa w § 1 ust. 1 zamawiający zapłaci wykonawcy wynagrodzenie w wysokości 5 600,00 zł brutto, które to wynagrodzenie będzie płatne przelewem na rachunek bankowy wykonawcy w terminie 14 dni kalendarzowych, licząc od daty otrzymania przez zamawiającego prawidłowo wystawionego rachunku przez wykonawcę, nie wcześniej niż w dniu podpisania protokołu odbioru, przy czym zamawiający z wynagrodzenia potrąci obowiązkowe opłaty i należności publicznoprawne. Za dzień zapłaty ustalono dzień obciążenia rachunku bankowego zamawiającego. Zgodnie z umową kwota wynagrodzenia obejmuje wszelkie koszty związane z realizacją niniejszej umowy.

Strony ustaliły, że w przypadku stwierdzenia wad w poprawionym i zredagowanym tekście publikacji, w okresie 1 roku licząc od daty podpisania protokołu odbioru przedmiotu umowy, wykonawca zobowiązany będzie na pisemne żądanie zamawiającego w ciągu 2 tygodni usunąć wady, pod rygorem, nie przyjęcia przez zamawiającego naprawy, po upływie wyznaczonego terminu. W umowie strony przewidziały, że w przypadku, gdy usunięcie wad będzie niemożliwe albo z okoliczności będzie wynikało, że wykonawca nie zdoła ich usunąć w wyznaczonym terminie, zamawiający może od umowy odstąpić albo żądać obniżenia wynagrodzenia w odpowiednim stosunku, ustalając, że to samo dotyczy sytuacji, gdy wykonawca nie usunął wad w terminie.

Strony zastrzegły także karę umowną za niewykonanie zobowiązania w terminie.

/umowa k. 2-3 akt ZUS/

W dniu 20 grudnia 2017 r. W. G. podpisał rachunek opiewający na kwotę 5 600,00 zł brutto.

/kserokopia rachunku k. 1 akt ZUS/

Płatnik składek nie zgłosił W. G. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i zdrowotnego z tytułu w/w umowy, a także nie dokonał jego wyrejestrowania z tych ubezpieczeń od następnego dnia po wygaśnięciu umowy.

/okoliczność bezsporna/

Przedmiotem spornej umowy było przeprowadzenie przez zainteresowanego redakcji tekstu książki polegającej na jej przeczytaniu i dokonaniu zmian stylistycznych (w tym nowym sformułowaniu całych zdań, czy też akapitów tekstu), gramatycznych, ortograficznych, czy też interpunkcyjnych. W przypadku znalezienia przez zainteresowanego błędu (w tym błędu merytorycznego), zamieszczał on w tekście stosowny komentarz skierowany do redaktora naukowego publikacji. W. G. zobowiązany był do stosowania się do instrukcji wydawniczej tj. zespołu zasad odnoszących się do redagowanego tekstu m.in. ujednolicenia skrótów, przypisów oraz bibliografii. Efekt końcowy pracy zainteresowanego był czytywany przez redaktora naukowego, a następnie, w przypadku dużej ilości poprawek, konsultowany z autorem tekstu. W przypadku zaś popełnienia błędu przez samego zainteresowanego, był on zobowiązany do jego naprawienia.

/zeznania świadka min.00:18:56 – 00:43:14 rozprawy z dnia 15 października 2019 r., płyta CD k.47/

Sąd Okręgowy dokonał następującej oceny materiału dowodowego i zważył, co następuje:

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz poczynionych na jego podstawie ustaleń odwołanie nie jest zasadne i jako takie podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt. 4 i art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 roku (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm. – dalej też ustawa systemowa) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu.

Zgodnie z art.6 ust.1 pkt 19, art.9 ust. 6 ustawy systemowej, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby przebywające na urloпах wychowawczych, jeżeli nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty i nie mają innych tytułów rodzących obowiązki ubezpieczeń społecznych. Przez inny tytuł nie należy rozumieć tytułu, z którego dana osoba nabyła prawo do urlopu wychowawczego.

W myśl art.11 ust. 2 ustawy systemowej, zleceniobiorcy podlegają ubezpieczeniu chorobowemu dobrowolnie na swój wniosek. Zgodnie zaś z brzmieniem obowiązującym od 1.01.2010r. art.12 ust.1 ustawy systemowej, zleceniobiorcy podlegający ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają również obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu.

Z mocy art.13 pkt. 2 zleceniobiorcy obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu podlegają od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy.

Zgodnie z art.13 pkt 13 ustawy systemowej, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne w następujących okresach: osoby pozostające na urloпах wychowawczych lub pobierające zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego - od dnia spełnienia warunków, o których mowa w art. 9 ust. 6, do dnia zaprzestania spełniania tych warunków.

Każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. Obowiązkiem płatnika składek – z mocy art. 46 ust. 1 i art. 47 ust. 1 ustawy systemowej – jest obliczanie, rozliczanie i opłacanie należnych składek za każdy miesiąc kalendarzowy oraz przesyłanie w wyznaczonym terminie deklarację rozliczeniową, imienne raporty miesięczne oraz opłacanie składek za dany miesiąc. Płatnik składek jest zobowiązany do zgłoszenia w terminie 7 dni zleceniobiorcy do ubezpieczeń społecznych od daty powstania obowiązku ubezpieczenia oraz do zgłoszenia wyrejestrowania od dnia wygaśnięcia tytułu do ubezpieczeń społecznych (art. 36 ust.1, ust. 2, ust. 4 i ust. 11 ustawy systemowej).

Na podstawie zaś art. 66 ust. 1 pkt. 1 lit. „e” ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z 27.08.2004 r. (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1128 ze zm.) osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, które są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego.

Zgodnie z art. 66 ust.1 pkt 32 w/w ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają osoby korzystające z urlopu wychowawczego nie podlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 i ust. 3 w zw. z art. 4 pkt 9 ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców, stanowi przychód, przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskiwany z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o świadczenie usług, jeżeli w umowie o świadczenie usług odpłatność za jej wykonanie określono kwotowo, w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnie.

Zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie wypadkowe zleceniobiorców stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenie rentowe, z zastrzeżeniem ust. 2.

Zgodnie z §2 ust. 6 obowiązującego od dnia 22.05.2008r. rozporządzenia Rady Ministrów z 18.04.2008r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2008r., Nr 78, poz. 465 ze zm.), dla każdego ubezpieczonego, którego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, płatnik składek w raporcie lub imiennym raporcie miesięcznym korygującym, o którym mowa w art. 41 ust. 6 ustawy, zwanym dalej „raportem korygującym”, oraz w deklaracji i

deklaracji rozliczeniowej korygującej, o której mowa w art. 47 ust. 3 ustawy, zwanej dalej „deklaracją korygującą”, uwzględnia należne składki na ubezpieczenia społeczne od wszystkich dokonanych lub postawionych do dyspozycji ubezpieczonego wypłat - od pierwszego do ostatniego dnia miesiąca kalendarzowego, którego deklaracja dotyczy - stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, z uwzględnieniem ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ustawy. Z powyższego wynika, że podstawę wymiaru składek stanowi przychód faktyczny wypłacony w danym miesiącu.

Do ustalenia zaś podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób, o których wyżej mowa, z mocy art. 81 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób, z zastrzeżeniem ust. 5 i 6. Ust. 5 art. 81 stanowi, że przy ustalaniu podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne nie stosuje się ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Z kolei wymieniony ust. 6 art. 81 przewiduje, że podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, potrąconych przez płatników ze środków ubezpieczonego, zgodnie z przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych.

Zgodnie z art. 81 ust. 8 pkt 10 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne dla osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 32, jest kwota odpowiadająca wysokości specjalnego zasiłku opiekuńczego przysługującego na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych.

Zgodnie z art. 79 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, składka na ubezpieczenie zdrowotne wynosi 9% podstawy wymiaru składki, z zastrzeżeniem art. 82 i 242.

Jak podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z 19.03.2007r. (III UK 133/06), stosunek ubezpieczenia społecznego nie jest stosunkiem prawnym ukształtowanym dowolnie w drodze umownej, lecz obowiązek ubezpieczenia społecznego wynika z przepisów prawa. Nawiązanie stosunku ubezpieczenia społecznego następuje wraz ze ziszczeniem się obowiązku ubezpieczenia, jako wyraz zasady automatyzmu prawnego, będąc wtórnym wobec stosunku podstawowego.

Istotę sporu w n/n sprawie stanowiło rozstrzygnięcie, czy odwołującego łączyła z zainteresowanym umowa o dzieło, czy też umowa o świadczenie usług, a co za tym idzie, czy zainteresowany podlegał ubezpieczeniom z tego tytułu.

Na wstępie wskazać należy, że umowa zlecenia i umowa o dzieło to podstawowe kontrakty usługowe, konkurencyjne w stosunku do umowy o pracę. Różnica między tymi dwoma rodzajami umów jest dla podmiotów zatrudniających bardzo istotna, bowiem wiąże się z różnymi konsekwencjami prawnymi.

I tak, np. podczas, gdy umowy o dzieło rodzą określone obowiązki z punktu widzenia ubezpieczeń społecznych odnośnie naliczania i odprowadzania składek ubezpieczeniowych tylko wówczas, gdy są zawierane z własnymi pracownikami, to umowy zlecenia pociągają za sobą skutki ubezpieczeniowe bez względu na to, z kim są zawierane - z własnym pracownikiem, czy z osobą z zewnątrz.

Zatem jeśli dana umowa zostanie błędnie uznana nie za umowę o dzieło, ale za umowę zlecenia, to naliczenie w stosunku do niej składek na ZUS będzie niedozwolone, podobnie jak brak naliczenia składek w przypadku umowy zlecenia, która niewłaściwie została zakwalifikowana jako umowa o dzieło. Podkreślić należy, że decydująca jest treść, a nie nazwa umowy. Aby prawidłowo ustalić, z jaką umową mamy w danym przypadku do czynienia, tzn. czy jest to umowa zlecenia, czy umowa o dzieło, należy kierować się jej treścią, zadaniem, jakie osoba zatrudniana ma do wykonania, czyli istotą obowiązków umownych, jakie osoba ta na siebie przyjmuje.

Wskazać należy, że stosownie do treści art. 734 § 1 k.c. przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie, przy czym do umowy o świadczenie usług stosuje się

odpowiednio przepisy o zleceniu (art. 750 k.c.). W doktrynie panuje pogląd, że przedmiotem umowy o świadczenie usług jest dokonanie określonej czynności faktycznej, która nie musi prowadzić do osiągnięcia indywidualnie oznaczonego rezultatu. Chodzi tu zatem o umowy zobowiązujące do dokonania jednej lub wielu czynności faktycznych (także stałego ich dokonywania).

Zgodnie zaś z treścią art. 627 k.c. przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia.

Nie ulega żadnej wątpliwości, że przepisy o zleceniu nie mają zastosowania do czynności będących przedmiotem umowy o dzieło, bowiem wykonanie dzieła, zgodnie z prezentowanym w doktrynie poglądem, nie mieści się w pojęciu usługi w rozumieniu art. 750 k.c.

Umowę o dzieło zalicza się do kategorii „umów rezultatu” i przeciwstawia umowie zlecenia - jako „umowie o staranne wykonanie usługi”. W odróżnieniu od umowy zlecenia, umowa o dzieło wymaga, by starania przyjmującego zamówienie doprowadziły w przyszłości do konkretnego, indywidualnie oznaczonego rezultatu. Tymczasem umowa zlecenia takiego rezultatu - jako koniecznego do osiągnięcia - nie akcentuje. Elementem wyróżniającym dla umowy zlecenia nie jest zatem wynik, lecz starania podejmowane w celu osiągnięcia tego wyniku /por. wyrok SA w Rzeszowie z 21.12.1993r. III AUr 357/93, OSA 1994/6/63; wyrok SA w Lublinie z 26.01.2006r., III AUa 1700/05, OSA 2008/3/55; wyrok SN z 13.03.1967r., I CR 500/66; OSN 1968/1/5/.

Dokonując kwalifikacji konkretnej umowy należy w pierwszej kolejności badać, czy świadczenie będące przedmiotem zobowiązania ma cechy dzieła. Dzieło stanowi zawsze zjawisko przyszłe, jest czymś, co w chwili zawarcia umowy nie istnieje, lecz ma dopiero powstać w jakiejś określonej przyszłości. Rezultat, na jaki umawiają się strony, musi być z góry określony i może przyjmować zarówno postać materialną jak i niematerialną. Cechą konstytutywną umowy o dzieło jest, aby rezultat ten był obiektywnie osiągalny i w konkretnych warunkach pewny. Dzieło musi mieć indywidualny charakter i odpowiadać osobistym potrzebom zamawiającego. Podkreślenia także wymaga, że celem umowy o dzieło nie jest czynność (samo działanie lub zaniechanie), która przy zachowaniu należytej staranności prowadzić ma do określonego w umowie rezultatu, lecz samo osiągnięcie tego rezultatu. W umowie o dzieło chodzi zawsze o osiągnięcie umówionego rezultatu, niezależnie od rodzaju i intensywności świadczonej w tym celu pracy i staranności.

Sąd Najwyższy w wyroku z 18.04.2012r., II UK 187/11, (OSNAPiUS 2013/9-10/115) trafnie wskazał, że „przyjmuje się (...), że rezultat, o który umawiają się strony (przyp. w umowie o dzieło), musi być z góry określony, mieć samoistny byt oraz być obiektywnie osiągalny i pewny. Wykonanie dzieła najczęściej przybiera postać wytworzenia rzeczy, czy też dokonania zmian w rzeczy już istniejącej (naprawienie, przerobienie, uzupełnienie). Tego rodzaju postaci dzieła są rezultatami materialnymi umowy zawartej między stronami. Poza rezultatami materialnymi istnieją także rezultaty niematerialne, które mogą, ale nie muszą, być ucieleśnione w jakimkolwiek przedmiocie materialnym (rzeczy). Pomijając wątpliwości odnośnie do uznawania za dzieło rezultatów niematerialnych nieucieleśnionych w rzeczy (...), wskazać należy, że takim rezultatem nieucieleśnionym w rzeczy nie może być czynność, a jedynie wynik tej czynności. Dzieło musi bowiem istnieć w postaci postrzegalnej, pozwalającej nie tylko odróżnić je od innych przedmiotów, ale i uchwycić istotę osiągniętego rezultatu (...). Wykonanie określonej czynności (szeregu powtarzających się czynności), bez względu na to, jaki rezultat czynność ta przyniesie, jest natomiast cechą charakterystyczną tak dla umów zlecenia (gdy chodzi o czynności prawne - art.734 §1 KC), jak i dla umów o świadczenie usług nieuregulowanych innymi przepisami (gdy chodzi o czynności faktyczne - art.750 KC). W odróżnieniu od umowy o dzieło, przyjmujący zamówienie w umowie zlecenia (umowie o świadczenie usług) nie bierze więc na siebie ryzyka pomyślnego wyniku spełnianej czynności. Jego odpowiedzialność za właściwe wykonanie umowy oparta jest na zasadzie starannego działania (art.355 §1KC), podczas gdy odpowiedzialność strony przyjmującej zamówienie w umowie o dzieło niewątpliwie jest odpowiedzialnością za rezultat”.

Umowa o świadczenie usług jest umową starannego działania, jej celem jest wykonywanie określonych czynności, które nie muszą zmierzać do osiągnięcia rezultatu. W umowie zlecenie można wskazać rezultat, który powinien być osiągnięty, a podejmujący zlecenie powinien podejmować starania by go osiągnąć. Jednak w odniesieniu do umowy

zlecenia po pierwsze nie da się określić zamierzonego rezultatu w sposób pewny, a po drugie nie sposób przewidzieć, w jakim stopniu zostałyby on osiągnięty.

W odróżnieniu od umowy zlecenia, umowa o dzieło wymaga, by starania przyjmującego zamówienia doprowadziły do konkretnego, w przyszłości, indywidualnie oznaczonego rezultatu. Umowa zlecenia nie akcentuje tego rezultatu, jako koniecznego do osiągnięcia, nie wynik zatem (jak w umowie o dzieło), lecz starania w celu osiągnięcia tego wyniku, są elementem wyróżniającym dla umowy zlecenia, tj. przedmiotem istotnym (wyrok SA w Rzeszowie z 21.12.1993 r. III AUr 357/93).

Sposób wykonania dzieła pozostawiony jest w zasadzie uznaniu przyjmującego zamówienie, byleby dzieło miało przymioty ustalone w umowie lub wynikające z charakteru danego dzieła. Przyjmujący zamówienie nie ma także, co do zasady, obowiązku osobistego wykonania dzieła, chyba że wynika to z umowy lub charakteru dzieła (np. dzieło artystyczne). Ryzyko nieosiągnięcia rezultatu zawsze obciąża przyjmującego zamówienie. Przy czym odpowiedzialność przyjmującego zamówienie w wypadku nieosiągnięcia celu umowy, jest odpowiedzialnością za nieosiągnięcie określonego rezultatu, a nie za brak należytej staranności /por. wyrok SN z 28.03.2000 r., II UKN 386/99, OSNP 2001/16/522/.

A zatem z umową rezultatu mamy do czynienia wtedy, gdy spełnienie świadczenia przez dłużnika polega na doprowadzeniu do określonego efektu. W tego typu umowach jedynie taki stan będzie uznany za wykonanie zobowiązania. Z kolei z umową starannego działania jest związany obowiązek dłużnika działania w sposób sumienny w kierunku osiągnięcia danego rezultatu, przy czym już samo sumienne działanie jest spełnieniem świadczenia, niezależnie czy ostatecznie zostanie osiągnięty zamierzony rezultat czy nie (B. K., „Kilka mitów z zakresu teorii umów (...) teza 2).

Należy podkreślić, że umowę o dzieło zdefiniowano w art. 627 k.c. jako zobowiązanie do wykonania oznaczonego dzieła za wynagrodzeniem. Starania przyjmującego zamówienie w umowie o dzieło mają doprowadzić w przyszłości do konkretnego, indywidualnie oznaczonego rezultatu, za wynagrodzeniem zależnym od wartości dzieła (art. 628 § 1, art. 629, art. 632 k.c.). Umowa o dzieło zakłada swobodę i samodzielność w wykonywaniu dzieła, a jednocześnie nietrwałość stosunku prawnego, gdyż wykonanie dzieła ma charakter jednorazowy i jest zamknięte terminem wykonania. Przyjmuje się, że rezultat, o który umawiają się strony, musi być z góry określony, mieć samoistny byt obiektywnie osiągalny i pewny.

Wykonanie dzieła najczęściej przybiera postać wytworzenia rzeczy lub dokonania zmian w rzeczy już istniejącej (naprawienie, przerobienie, uzupełnienie); takie dzieła są rezultatami materialnymi umowy zawartej między stronami, weryfikowalnymi ze względu na istnienie wad (wyrok SN z 3.11.2000 r. IV CKN 152/2000 OSNC 2001 Nr 4 poz. 63).

Poza rezultatami materialnymi istnieją także rezultaty niematerialne, które mogą, ale nie muszą być ucieleśnione w jakimkolwiek przedmiocie materialnym. W każdym razie takim rezultatem nieucieleśnionym w rzeczy nie może być czynność, a jedynie jej wynik, dzieło bowiem musi istnieć w postaci postrzegalnej, pozwalającej nie tylko odróżnić je od innych przedmiotów, ale i uchwycić istotę osiągniętego rezultatu.

W spornej umowie wykonawca zobowiązał się do sporządzenia redakcji językowej publikacji zamawiającego pt. „Archiwa – Historia – Pamięć. Bilans 15 lat działalności archiwalnej Instytutu Pamięci Narodowej” (red. J. Bednarek, R. Leśkiewicz, P. Perzyna) liczącej 30 arkuszy wydawniczych, bez ingerencji w treść merytoryczną tekstu. Wykonawca zobowiązał się wykonać czynności określone w ust. 1 poprzez komputerowe naniesienie poprawek w tekście dostarczonym przez zamawiającego, w formie zapisu elektronicznego, na płycie CD lub drogą mailową na podstawie protokołu stanowiącego załącznik nr 1 do umowy, a w szczególności wykonawca zobowiązał się do:

- 1) poprawy błędów interpunkcyjnych, stylistycznych, ortograficznych, frazeologicznych itp.,
- 2) ujednoczenia stosowania znaków: dywiz, półpauza, pauza

- 3) sprawdzenia pisowni obcych nazw, nazwisk i imion,
- 4) ujednolicenia skrótów i odsyłaczy stosowanych w tekście
- 5) korekty aparatu naukowego tj. przypisów oraz ujednolicenia zapisu bibliograficznego
- 6) korekty tekstu głównego, bibliografii, tabel i innych materiałów dodatkowych (aneksy, indeksy, materiały źródłowe).

Jednocześnie strony uzgodniły w umowie, że ww. czynności wykonawca zobowiązuje się wykonać zgodnie z „Instrukcją wydawniczą”. Wykonawca oświadczył, że dysponuje wiedzą zawodową, doświadczeniem i kwalifikacjami niezbędnymi do należytego wykonania przedmiotu umowy i nie istnieją żadne przeszkody prawne oraz faktyczne utrudniające lub uniemożliwiające mu wykonanie przedmiotu umowy. Jednak powyższe nie było weryfikowane poprzez przedstawienie dokumentów potwierdzających kwalifikacje.

Zainteresowany zobowiązał się do wykonania umowy z należytą starannością (gwarantował staranność), zasadami sztuki, etyką zawodową, zachowaniem spójności słownictwa, zwrotów językowych i form gramatycznych oraz nazewnictwa obowiązującą dla naukowych tekstów historycznych, a także zgodnie ze wskazówkami i uwagami zamawiającego.

Sąd zważył, że zapis ten jest charakterystyczny dla umowy zlecenia, która jest umową starannego działania.

Z analizowanej umowy wynika, że czynności, które wykonał zainteresowany nie mogą być kwalifikowane jako wykonanie dzieła, gdyż przedmiot ten dotyczył sporządzenia redakcji i korekty językowej sprowadzającej się do sprawdzenia pod względem poprawności językowej i formalnej tekstu książki. Zainteresowany nie mógł merytorycznie ingerować w tekst. Jego czynności miały charakter wtórny, gdyż korekta nie nadawała temu tekstowi cech odrębności. Redagowany i sprawdzany tekst po wykonaniu przez zainteresowanego czynności zgodnie z umową nie miał charakteru indywidualnego, ani nie oddawał cech zainteresowanego jako jego twórcy. W wyniku czynności zainteresowanego tekst nie stał się odrębnym utworem, niezależnym od jego twórcy, czyli autora książki. W istocie praca zainteresowanego sprowadzała się do korekty przekazanego mu tekstu pod względem poprawności językowej i formalnej, a czynności wykonywane przez W. G. miały charakter starannego działania, powtarzalnych. Praca zainteresowanego była odtwórcza i nie wymagała od niego jakiegokolwiek indywidualnego wkładu. Zainteresowany miał dokonać korekty i redakcji gotowego tekstu, a płatnik oczekiwał od niego wyłącznie starannego działania. Charakter wykonanych czynności świadczy o świadczeniu usługi nie zaś o przedstawieniu rezultatu pracy w postaci wyodrębnionego dzieła. W wyniku czynności zainteresowanego mających na celu wykonanie umowy nie powstało zatem dzieło, a jedynie rezultat jego starannego działania. Za dzieło nie może być bowiem uznana sama wykonana korekta tekstu i jego redakcja i to zgodnie z instrukcją płatnika, gdyż w jej wyniku nie powstała wszak jakakolwiek nowa rzecz, która by wcześniej nie istniała, posiadająca autonomiczną wartość w obrocie, cechująca się jednolitością, jednorodnością, samoistnością w obrocie.

Reasumując – charakter wykonanej przez zainteresowanego pracy cechuje się wyłącznie starannością i sumiennością działania, a w wyniku wykonania umowy nie powstało dzieło, a jedynie rezultat starannego działania zainteresowanego.

W rezultacie powyższych rozważań Sąd Okręgowy badając sporną umowę zważył, że zainteresowany nie miał pełnej samodzielności (charakterystycznej dla umowy o dzieło) w wykonaniu zawartej umowy z płatnikiem, co do zakresu i sposobu wykonania prac, gdyż musiały one odpowiadać instrukcji. Charakter prac wykonywanych przez zainteresowanego nie mógł stanowić przedmiotu umowy o dzieło, gdyż płatnik pilnował czy zleczone zainteresowanemu czynności wykonane zostały zgodnie z jego wytycznymi. Praca zainteresowanego polegała zatem na starannym działaniu polegającym na korekcie przekazanego jej tekstu. Praca jego nie miała indywidualnego

charakteru. Poszczególne etapy pracy wymagały akceptacji. Tekst był sprawdzany aż do uzyskania pewności, że nie zawiera błędów.

Wskazać także należy, że umowa była zawierana na z góry oznaczony czas (bo od konkretnego dnia z określonym terminem wykonania), co świadczy o jej okresowości, która również stanowi cechę charakterystyczną dla umowy zlecenia.

W chwili zawierania spornej umowy zainteresowany nie znał rezultatu jakościowego zawartej umowy. Postępowanie dowodowe nie wykazało również, aby czynności wykonywane przez zainteresowanego wyróżniały się jakąś indywidualną, szczególną cechą, lecz mogła je wykonywać również każda inna osoba posiadająca znajomość zasad języka polskiego.

Czynności zainteresowanego były jednymi z wielu, które pozostawały w ciągu wydawniczym pozycji książkowej.

Reasumując, w wykonanej przez zainteresowanego pracy nie przejawia się indywidualny, czy twórczy charakter jej autora, który w jakikolwiek sposób odróżniałby, wykonane prace od innych, wykonanych przez osobę posiadającą takie same kwalifikacje. Jakkolwiek zainteresowany jest niewątpliwie osobą posiadającą ściśle określone predyspozycje, które wymagane są dla wykonywania spornej umowy, tak jednocześnie nie można nie zauważyć, że rezultat takich prac jest jednak podporządkowany spełnieniu zasad, ogólnie, ustalonych przy takiej pracy, a więc niezależnych od niego. Jego rola sprowadzała się, zatem, do zastosowania pewnych norm i dokonania w oparciu o nie czynności, a zatem, w konsekwencji, do starannego działania. Trudno, w tym przypadku mówić o rezultacie, decydującym o charakterze zawartej umowy, jako umowy o dzieło.

Trzeba wyraźnie podkreślić, że w odróżnieniu od umowy o dzieło, przyjmujący zamówienie w umowie zlecenia (umowie o świadczenie usług) nie bierze na siebie ryzyka pomyślnego wyniku spełnianej czynności. Szereg powtarzalnych czynności, nawet gdy prowadzi do wymiernego efektu, nie może być rozumiany jako jednorazowy rezultat i kwalifikowany jako realizacja umowy o dzieło.

Zdaniem Sądu nie można każdego wyniku określonych czynności wykonanych przez daną osobę sprowadzać do dzieła na gruncie przepisów prawa cywilnego i prawa ubezpieczeń społecznych, które nie rodzi obowiązku zapłaty składek na te ubezpieczenia. Dzieło takie bowiem ma przynieść trwały efekt i jednocześnie ma mieć w pewnym stopniu niepowtarzalny charakter.

W toku postępowania skarżący nie kwestionował ustalonej w decyzji podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Zdaniem Sądu Okręgowego rację ma zatem organ rentowy twierdząc, że w zakresie spornej umowy, była ona umową o świadczenie usług, do której stosuje się odpowiednio przepisy o umowie zlecenia (art. 734 k.c. w związku z art. 750 k.c.), nie zaś umową o dzieło. Takiemu zobowiązaniu nie można bowiem przypisać cech *essentialiae negotii* umowy o dzieło, a oczekiwania stron towarzyszące zawieraniu i wykonywaniu badanej umowy nazywanej przez strony umową o dzieło, mogły się zrealizować wyłącznie jako elementy innej umowy - umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, które są regulowane w art. 750 k.c.

Wobec powyższego wykonywanie pracy przez zainteresowanego na podstawie zakwestionowanej przez ZUS umowy, która w rzeczywistości była umową o świadczenie usług, rodziło tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego w zakresie, w przypadku zainteresowanego w jakim obowiązywała ta umowa i nie podlegała ona zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych z innego tytułu. Podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, zgodnie z art. 18 ust. 1 i 3 ustawy, stanowi osiągnięty na podstawie badanej umowy przychód.

Z tych względów, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art.98§1 k.p.c., zgodnie z treścią którego strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Stosownie do art.98§3 k.p.c. do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez wykwalifikowanego pełnomocnika zalicza się wynagrodzenie.

Sąd zasądził od wnioskodawcy na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. kwotę 180 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika, Sąd ustalił na podstawie § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 roku , poz.265 z późn. zm.).

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawcy

S.B.